

УДК 330.101.52:339.92

ШКУРОПАДСЬКА Діана,

аспірант кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету

СТІЙКІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ*

Розглянуто глобальні кліматичні, фінансові та продовольчі виклики. Визначено фактори, які поширюють вплив глобальних викликів на національну економіку та показники їх оцінювання. Проведено аналіз динаміки показників розвитку економіки, що характеризують вплив глобальних викликів на її стійкість. Запропоновано авторське визначення сутності глобальних викликів.

Ключові слова: світова економіка, національна економіка, стійкість економічної системи, глобальні виклики, шоківі впливи.

Шкуропадская Д. Устойчивость национальной экономики в контексте глобальных вызовов. Рассмотрены глобальные климатические, финансовые и продовольственные вызовы. Определены факторы, которые распространяют влияние глобальных вызовов на национальные экономики и показатели их оценки. Проведен анализ динамики показателей развития экономики, характеризующие влияние глобальных вызовов на ее устойчивость. Предложено авторское определение сущности глобальных вызовов.

Ключевые слова: мировая экономика, национальная экономика, устойчивость экономической системы, глобальные вызовы, шоковые воздействия.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки відбувається в умовах глобальних викликів, які впливають на функціонування механізмів суспільного відтворення та на міжнародні економічні відносини. Національні економіки перебувають під значним впливом кліматичних, технологічних, політичних, культурних та економічних змін, які дестабілізують їх розвиток. Влада кожної країни має адекватно реагувати на глобальні зміни та трансформації, які відбуваються у світі. Формування стійкої національної економіки є одним з головних завдань державної політики на довгострокову перспективу, що вимагає визначення ключових факторів забезпечення стійкості, що відповідатимуть сучасним і майбутнім глобальним викликам.

У таких умовах актуальним стає вивчення факторів та викликів, які мають значний вплив на стійкість національних економік.

* Стаття підготовлена у межах виконання науково-дослідної роботи № 640/20 «Компенсаційні механізми забезпечення стійкості економіки України в умовах європейської інтеграції» (№ держ. реєстрації 0116U000784).

© Шкуропадська Д., 2017

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему стійкості економічних систем активно вивчають українські та зарубіжні дослідники-економісти. Академік В. Геєць обґрунтував ендогенно орієнтовану модель розвитку економіки, спираючись на яку можливо забезпечити новий його виток [1]. Антициклічному регулюванню економіки в глобальному середовищі присвячена монографія за редакцією Д. Лук'яненка [2]. Дослідженню механізмів забезпечення стійкості економіки України до глобальних викликів і ризиків сучасності присвячені публікації А. Бойко [3]. Природу шоківих збурень і їх наслідків для національної економіки розкрито у колективній монографії за редакцією І. Крючкової [4]. Сучасні виклики глобалізації розглянуто у публікаціях К. Гельддорфа та К. Вароне [5–6].

Мета дослідження полягає у визначенні на прикладі України основних глобальних викликів, які впливають на стійкість економіки, шляхом аналізу динаміки показників розвитку національної економіки.

Матеріали та методи. Теоретико-методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема аналізу, синтезу, порівняння та систематизації. Інформаційна база дослідження представлена статистичними даними, працями українських і зарубіжних науковців.

Результати дослідження. Підвищення рівня стійкості національної економіки є одним із важливих напрямів економічної політики держави і передбачає здатність економічної системи зберігати та нарощувати життєво важливі параметри та функції на всіх етапах циклічного розвитку в умовах зовнішніх і внутрішніх впливів на неї [7, с. 44]. Для забезпечення стійкості національної економіки необхідно ідентифікувати основні глобальні виклики, які визначають економічні тенденції в країні та світі. Сутність поняття «глобальний виклик» відображено у працях багатьох науковців (*табл. 1*).

Частина науковців пов'язують виклики з ризиками глобальної економіки, основними з яких є дисбаланси в економіці та глобальна неспроможність урядів (як високо розвинутих країн, так і країн із ринком, що формується, зокрема України). Під глобальними викликами варто розуміти комплекс факторів, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу, характеризуються динамізмом і для свого розв'язання вимагають колективних зусиль світової громадськості, від вирішення яких залежить подальший прогрес людства та збереження цивілізації [4, с. 452].

Глобальні виклики охоплюють всі аспекти життя та призводять до великих економічних та соціальних збитків. Глобальні дисбаланси та асиметрії стали не просто швидко набувати характеру ризиків і вести до посилення невизначеностей: вони стали факторами настання структурної кризи в різних сферах соціально-економічного розвитку, а згодом – і загальносистемної кризи світового порядку. Сучасний період розвитку людства відзначається новими глобальними викликами, до яких відносять: глобальні екологічні, енергетичні, продовольчі, економічні, фінансові, демографічні та політичні проблеми [8].

Таблиця 1

Концептуальні підходи до визначення сутності поняття «глобальний виклик»

Автор	Визначення поняття	Спільні риси	Відмітні риси
Гельддорф К.	Будь-яка велика тенденція, шоковий вплив або розвиток, що має потенціал для серйозного глобального впливу, а отже, створює гуманітарні потреби та змінює середовище [5]	Змінюють та впливають на навколишнє середовище	Тенденції шокового впливу або розвитку
Варроне К.	Наслідок безперервного експоненційного зростання людського населення разом із нестабільним розвитком суспільств, що може призвести до проблем забруднення, глобального потепління, а також нерівномірного розподілу та доступу до ресурсів тощо [6]		Наслідок безперервного експоненційного зростання людського населення разом із нестабільним розвитком суспільств
Рогач О.	Динамічна зміна у світовій економіці [9, с. 81]	Переплітається зі змінами в світовій економіці	Динамічні зміни
Сіденко В.	Потреба в докорінній трансформації сучасної глобальної світової системи [9, с. 16]		Вираження потреби
Кричевська Т.	Неадекватність усталеного змісту грошово-кредитної політики сучасному економічному й інституційному середовищу [10, с. 67]	Пов'язані з явищами, притаманними лише економіці	Неадекватність змісту грошово-кредитної політики
Цікановська Н.	Ризики глобальної економіки, основними з яких є економічний диспаритет та глобальна неспроможність урядів (як високорозвинутих країн, так і країн із ринком, що формується, зокрема України) [11, с. 63]		В контексті ризиків
Шимаї М.	Проблеми, які характеризують кризові явища в економіці [12, с. 23]		Певні проблеми

Джерело: складено та систематизовано автором.

Для більш ретельного аналізу варто виділити три основних глобальних виклики, які впливають на процес розвитку економіки: кліматичні зміни, дисбаланси у світовій фінансовій системі та глобальна продовольча проблема. Зміна клімату та причини цього явища – надзвичайно актуальна тема для всіх галузей економіки, а для сільськогосподарства, можливо, найбільша, бо достовірно встановлено, що середня температура повітря поверхні землі справді підвищується у всіх регіонах світу [14]. Внаслідок цього в атмосфері відбувається перебудова глобальних процесів перенесення тепла та вологи на всіх континентах, почастишали природні катаклізми: посухи і повені, тайфуни і смерчі, градобої, зсуви тощо. Тому найбільш значущим глобальним викликом, що впливає на стійкість економіки, є кліматичні зміни та оцінюються за такими показниками забруднення:

- атмосферного повітря (гранично допустима концентрація двоокису сірки, окису азоту, сірки, вуглецю, свинцю, хлористого водню);
- ґрунтів (токсичність, персистентність в ґрунті та в рослинах, гранично допустима концентрація пестицидів);
- забруднення водного середовища (гранично допустима концентрація амонію, калію, кальцію, магнію, натрію);
- техногенне (рівень радіації).

Для оцінювання стійкості економіки до кліматичних змін важливим є індекс екологічної ефективності як метод кількісної оцінки та порівняльного аналізу показників екологічної політики держав світу. Він розраховується один раз на два роки, починаючи із 2006 р., в рамках Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Порівняння проводиться за 16 показниками, об'єднаними у дві групи: зниження навантаження навколишнього середовища на здоров'я людини та забезпечення життєздатності екосистем і розумного використання природних ресурсів.

Позиції України в рейтингу ПРООН за індексом екологічної ефективності у 2016 р. порівняно з попередніми роками простежується позитивною динамікою. Зокрема, у 2010 р. індекс становив 58,2 бала, у 2012 – 46,31, у 2014 – 49, у 2016 – 79,69 бала. Державна політика України в екологічній сфері, починаючи з 2012 р., дала позитивні результати, про що свідчить 44 місце України в 2016 р. серед 180 країн та приріст індексу на 26,9 % порівняно з 2010 р. [15].

Проте деякі екологічні проблеми залишаються невирішеними. Найбільшу шкоду довкіллю завдають транспорт, промисловість, енергетика та сільське господарство. Транспорт викидає 84 % шкідливих речовин від їх загальної кількості в атмосфері. Він – головний забруднювач водоймищ і ґрунтів. За даними Центральної геофізичної обсерваторії в Україні не залишилося жодного поверхневого водного об'єкта, який би за екологічним станом не був забруднений. Більшість річок уже втратила можливість екологічної саморегуляції. Згідно

з матеріалами, підготовленими Національним інститутом стратегічних досліджень, щороку до водойм потрапляє понад 1,5 млрд м³ забруднених відпрацьованих вод, 20 % з них не проходили очистки [16].

Не менш небезпечним забруднювачем оточуючого середовища є промислові відходи. Підприємства гірничо-промислового, хіміко-металургійного, машинобудівного, паливно-енергетичного, будівельного, агропромислового комплексів, а також комунальне господарство – джерела забруднення в Україні. Найтоксичніші з них містять важкі метали, нафтопродукти, непридатні для застосування отрутохімікати (пестициди), основна маса яких утворюється в Донецькій та Дніпропетровській областях. Сховищами токсичних відходів охоплено майже 20 тис. га земель, які є джерелом забруднення води та повітря [16].

Статистика свідчить, що 80 % всіх шкідливих викидів у навколишнє середовище – результат енергетичних процесів (добування, переробка й використання енергоресурсів). Щороку підприємства різних галузей промисловості України викидають в атмосферу 17 млн т шкідливих речовин. Атмосферне забруднення відчуває кожен третій житель України [16].

Найбільшою екологічною небезпекою для України стала аварія на Чорнобильській АЕС, у результаті якої в навколишнє середовище потрапили радіонукліди, що спричинили неконтрольоване поширення радіації. Досі не вирішено проблему нейтралізації ядерних відходів: немає надійних методів переробки, консервації та зберігання.

Основними негативними наслідками сільськогосподарської діяльності людини є виснаження родючих українських чорноземів, промислове забруднення ґрунтів та інтенсивне освоєння цілинних земель, широке застосування азотних і нітратних мінеральних добрив. Всі ці фактори згубно впливають на екологічну ситуацію в Україні і належать до тих, які викликають у планетарному масштабі негативні наслідки: парниковий ефект, кислотні дощі, руйнування озонового шару.

Україна залишається чутливою до кліматичних змін, зокрема через відсутність відповідної стратегії та дієвих механізмів адаптації до них. Ускладнені соціально-економічні умови та недостатня увага суспільства до проблеми змін клімату не сприяють створенню механізмів адаптації та готовності до нових екологічних загроз, що може призвести до дестабілізації розвитку національної економіки.

Другий глобальний виклик – це дисбаланси у світовій фінансовій системі [17, с. 155], яка протягом останнього десятиліття пройшла низку національних та транскордонних фінансових криз, злети й падіння міжнародних фондових ринків, суперечливі зміни валютних курсів. Дисбаланси у світовій фінансовій системі передбачають такі фактори, що впливають на стійкість національних економік та оцінюються за певними показниками:

- різка зміна цін на паливно-енергетичні ресурси та продукцію металургії на світовому ринку (обсяг видобутку та випуску, обсяг операцій купівлі-продажу, експорт та імпорт);

- волатильність на валютних ринках (обсяг валютних операцій, обсяг середньоденного обороту на світовому валютному ринку);
- банкрутство міжнародних компаній із ТОП-100 фінансових ТНК світу (кількість збанкрутілих компаній, обсяг простроченої заборгованості, чистий прибуток);
- різка зміна потоків іноземних інвестицій (загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, загальний обсяг портфельних інвестицій);
- девальвація основних резервних валют світу (офіційний курс національної валюти до іноземних валют);
- світова економічна рецесія (світовий валовий внутрішній продукт, валовий внутрішній продукт на душу населення, світовий товарооборот, обсяги промислового та сільськогосподарського виробництва у світі, експорт та імпорт).

Прикладом таких дисбалансів стала світова фінансова криза 2008–2009 рр., яка спричинила падіння сукупного попиту та кризу в реальному секторі економіки в багатьох країнах. Її виникнення в Україні стало очевидним восени 2008 р. після погіршення низки економічних показників та повідомлень про фінансові проблеми провідних комерційних банків країни. Одним із основних факторів, який вплинув на поглиблення кризових явищ, було падіння сукупного попиту на продукцію металургії на світовому ринку більш ніж вдвічі, що призвело до значного зниження світових цін. Внаслідок цього значно скоротилася частка експорту і валютних надходжень в економіку України, відповідно – зменшилися обсяги виробництва. На міжбанку зріс попит на долар, курс якого зріс з 5,6 грн у вересні до 10 грн у другій половині грудня, а з кінця січня 2009 р. стабілізувався на рівні 8,3 грн [18].

Розповсюдження фінансової кризи на реальний сектор економіки призвело до згортання виробництва та падіння рівня ВВП у провідних країнах світу. Найвагомим чинником такого падіння у більшості країн стало згортання експорту у зв'язку зі скороченням світової торгівлі та зменшенням інвестиційного попиту через різке падіння кредитування та погіршення фінансових результатів підприємств. За даними Світового банку рівень ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) України та Польщі за 2008–2016 рр. зображено в *табл. 2*.

Вибір Польщі для порівняння був зумовлений з наступних причин:

- Польща є стратегічним партнером України і займає важливе місце у транскордонному співробітництві;
- польська економіка – один із лідерів у ЄС за темпами зростання ВВП;
- до 2008 р. середні темпи зростання української та польської економік були дуже близькими. Однак після 2009 р. розрив

у їхньому розвитку постійно збільшується. У період 2008–2009 рр. рівень ВВП на душу населення України скоротився на 13,77 %, а Польщі зріс на 5,71 % [19].

Таблиця 2

Обсяг ВВП на душу населення України та Польщі, дол. США

Роки	Україна	Польща
2008	8 417,00	18 046,15
2009	7 257,90	19 139,50
2010	7 685,57	20 883,06
2011	8 281,87	22 520,01
2012	8 472,20	23 538,56
2013	8 623,93	24 493,76
2014	8 666,90	25 262,27
2015	7 915,87	26 135,32
2016	8 230,00	27 715,00

Джерело: побудовано за даними [19].

Найбільший ефект на розгортання світової фінансової кризи у більшості країн мали такі шоківі впливи:

- припинення надходження до країни інвестицій та відтік фінансових ресурсів із банківської системи за кордон за умови збереження негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу;
- суттєве зниження світових цін і попиту на основну експортну продукцію;
- різка девальвація національної валюти;
- зменшення обсягів офіційних золотовалютних резервів;
- різке скорочення надходження іноземного капіталу;
- зростання вартості обслуговування зовнішніх зобов'язань;
- падіння вартості активів на міжнародному ринку;
- зниження рівня кредитування економіки банками.

У період після кризового відновлення в Україні спостерігалось зростання рівня ВВП включно до 2014 р. За період з 2009 по 2014 рік відповідний показник збільшився на 19,41 %, тоді як рівень ВВП Польщі – на 30,30 %.

Польща – одна з небагатьох країн, якій вдалося стабільно зростати після кризи 2008–2009 рр. За період 2008–2016 рр. її рівень ВВП на душу населення за ПКС збільшився на 44,82 %. Стійкість національної економіки до шоківих впливів зовнішнього походження залежить від стабільності джерел валютних надходжень у країну. Завдяки збільшенню обсягів експорту економіка Польщі змогла ефективно розвиватися після кризи. З 2009 по 2015 рр. обсяг експорту Польщі

зріс на 33,5 % [20]. Однак основним фактором, що ефективно захистив Польщу від наслідків світової кризи, є суттєвий фундамент економіки, сформований упродовж останніх 20 років економічних перетворень у країні. Послідовне реформування значною мірою пов'язане з підготовкою країни до членства в Європейському Союзі дало державі збалансовану структуру польської економіки, яка характеризується високим рівнем стійкості до негативних впливів світової кон'юнктури.

Польська банківська система суттєво не похитнулася під час кризи, оскільки банківський сектор країни не є істотно залежним від ситуації на американському банківському ринку, адже лише 7 % закордонних інвестицій походить зі США. На противагу іншим західним країнам, керівники польських банків не використовували ризикових фінансових інструментів (таких як деривативи) і не надавали ризикових іпотечних кредитів, а свою діяльність базували на відповідному співвідношенні банківських вкладів до наданих кредитів.

В Україні світова фінансова криза призвела до кризи ліквідності у банківському секторі. Проте в умовах, коли закордонні банки згорнули свої кредитні програми, українські банки для повернення закордонних кредитів змушені були перекредитовуватися за значно вищими ставками, а нові залучені з-за кордону кошти теж стали значно дорожчими. Наслідки фінансової кризи могли бути ще більш серйозними, якби більшість великих українських банків не були у власності закордонних банків, які мали змогу продовжувати залучати грошові ресурси із-за кордону, а також пропонувати кращі умови порівняно з іншими [21].

Українська економіка під час фінансово-економічної кризи проявила свою нестійкість до скорочення зовнішнього попиту, падіння рівня ВВП та послаблення обмінного курсу гривні, викликаних відсутністю системних механізмів підтримки стійкості банківської системи і реального сектора економіки.

Останнім третім глобальним викликом є продовольча проблема. Протягом усієї історії людства проблема стабільного продовольчого забезпечення населення залишається однією з найважливіших. За даними Організації з питань продовольства і сільського господарства ООН (FAO) близько одного мільярда людей, в основному Африки та Південної Азії, знаходяться наразі в зоні продовольчої небезпеки [22]. Забезпечення людства харчовими продуктами завжди була не лише головною умовою існування, а й найбільш важливою щодо стабільності міжнародних відносин. Глобальна продовольча проблема тісно пов'язана зі станом міжнародних відносин та розвитком міжнародної торгівлі і містить такі внутрішні фактори впливу на стійкість економіки, які оцінюються за певними показниками:

- міжнародний транспорт, який забезпечує постачання продукції сільськогосподарського призначення на зовнішні ринки (обсяги перевезень, вантажооборот, собівартість перевезень);

- природні умови й розміщення населення (загальна площа та структура сільськогосподарських угідь, сільськогосподарський потенціал, середні місячні та річні температури повітря, місячні та річні суми атмосферних опадів, співвідношення між кількістю населення й обсягом випуску сільськогосподарської продукції).

Вплив глобальної продовольчої проблеми мав місце в Україні, починаючи із середини 2007 р. і особливо у першому півріччі 2008 р. У 2007 р. світовий ринок продемонстрував різке підвищення цін на продовольство в умовах значного скорочення продовольчих запасів. З огляду на структурні зміни у світовому попиті основними дестабілізаторами рівноваги виявилися Китай та Індія. З підвищенням добробуту населення Китай став більше споживати рису та імпортувати насіння олійних культур. Демографічні масштаби цієї країни структурно сколихнули попит в усьому світі та викликали зростання цін на рис та олію, навіть в Україні [4, с. 209].

За даними Організації з питань продовольства і сільського господарства ООН за останнє десятиліття світові ціни на продовольчі продукти зросли майже удвічі. Якщо в грудні 2009 р. загальний індекс цін на них складав 172,4 %, то у грудні 2010 р. він зріс до 214,7 % [23]. В Україні впродовж останніх десяти років спостерігалися динаміка коливання індексів цін на сільськогосподарську продукцію (рис. 2), які загалом знаходилися в рамках світових тенденцій.

Рис. 2. Динаміка індексів цін на продукцію сільського господарства та споживчих цін за 2007–2016 рр.

Джерело: побудовано за даними [24–25].

У 2015 р. індекс цін на сільськогосподарську продукцію сягнув найбільшого значення за останнє десятиліття, що було пов'язано з втратою частини аграрних підприємств та сільськогосподарських угідь, які знаходилися на території АР Крим, Донецької і Луганської областей.

Індекс цін на сільськогосподарську продукцію 2010 р. пов'язаний зі зниженням валових зборів сільськогосподарських культур через несприятливі природно-кліматичні умови, зокрема посуху, зменшення площ посівів під окремі сільськогосподарські культури, зростання собівартості виробництва сільськогосподарської продукції.

Щодо індексу споживчих цін, то зростання показника були зафіксовані у 2008 р. та в 2014–2015 рр. В обох випадках це пов'язано з нестабільністю й конфліктністю політичного життя, помилками та непрофесійністю владних структур.

Причинами світової тенденції підвищення цін на ринках сільськогосподарської продукції є такі:

- населення планети постійно збільшується. При цьому останнім часом 90 % приросту населення припадає на слаборозвинені країни. Серед регіонів за народжуваністю лідирує Африка (45 новонароджених на 1 тис. населення), друге місце посідає Латинська Америка, третє – Азія);

- триває тенденція зменшення площ землі для сільськогосподарського виробництва. Сільським господарством у світі задіяно 4810 млн га земель. А від 5 до 10 млн га сільгоспугідь щороку людство втрачає через погіршення навколишнього середовища, ще 19,5 млн га – через стрімкий розвиток промисловості та масової вирубки лісу під забудову;

- скорочення пропозиції сільськогосподарської сировини, пов'язане з несприятливими погодними умовами та стихіями у деяких країнах-виробниках. Низькі врожаї пшениці в Росії, Україні, Казахстані та Канаді у 2010 р. призвели до стрімкого зростання цін на цей вид продукції, більш ніж на 70 % за червень-липень 2010 р. [26].

Відкритий український ринок продовольчих товарів залежить від світових трендів. Попри те, що за останні 50 років втрачено п'яту частину угідь і лісів, а також те, що майбутній світовий розвиток буде проходити в умовах прискорення кліматичних змін і погодних катаклізмів, процес відновлення та закріплення за Україною ролі світової житниці потребує значних інституційних змін і масштабних інвестиційних вкладень. Позитивний розвиток сільськогосподарського виробництва України вимагає системних державних заходів, включаючи протидію екологічному навантаженню на землю [4, с. 209].

Наразі більшість сільськогосподарських підприємств України залишаються технологічно відсталими, енергомісткими, зі слабкою диверсифікацією ринків збуту, що зумовлює низьку адаптивність до шокових впливів і призводить до негативних тенденцій у виробництві.

Висновки. В умовах глобалізації актуалізуються питання впливу світових тенденцій розвитку на стійкість національної економіки. Досі не сформувався єдиний підхід щодо визначення сутності глобальних викликів, але аналіз різних наукових досліджень дозволяє розглядати їх як тенденції, що виражають певні процеси та явища у світовій економіці. Для оцінювання впливу глобальних викликів на стійкість

економіки пропонується застосовувати фактори та показники, що допоможе детально проаналізувати її розвиток. Але яким буде саме цей вплив на національну економіку кожної окремої країни, позитивним або негативним, залежить від завчасного реагування та системного прогнозування викликів, що виникають у процесі розвитку світової економіки.

Для економіки України вплив глобальних викликів наявний у контексті кліматичних змін, дисбалансів у світовій фінансовій системі, та глобальній продовольчій кризі. Серед основних факторів, що вплинули на їх масштаб та характер, варто відзначити: забруднення навколишнього середовища; різку зміну цін на паливно-енергетичні ресурси та продукцію металургії; волатильність на валютних ринках; девальвацію національної валюти; зростання рівня державного боргу; розбалансованість продовольчого ринку. Економіка України дуже чутлива до світових тенденцій розвитку та коливань кон'юнктури зовнішніх ринків. Відсутність системних механізмів підтримки стійкості національної економіки призводить до того, що українська економіка зазнає помітного негативного деформуючого впливу глобальних викликів і нездатна завчасно реагувати на зміни у світовій економіці.

Ситуацію, що склалася, мають змінювати системні заходи української влади та подальші наукові дослідження у цьому напрямі, зокрема обґрунтування механізмів забезпечення стійкості економіки України на національному та регіональному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку : монографія. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009. 864 с.
2. Лук'яненко Д. Г. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобальна перспектива : монографія. Київ : Київ. нац. ун-т імені Вадима Гетьмана, 2010. 334 с.
3. Бойко А. В. Механізми забезпечення стійкості економіки України до глобальних викликів і ризиків сучасності. Економіка та управління національним господарством. 2014. № 3 (46). С. 34–41.
4. Крючкова І. В. Економіка України: шоківі впливи та шлях до стабільного розвитку : монографія. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2010. 480 с.
5. Global Challenges and their Impact on International Humanitarian Action. OCHA Occasional Policy Briefing Series. 2010. URL : <https://www.unocha.org>.
6. What is the difference between Global Challenges and Sustainable Development Goals? NESSE. 2016. URL : <http://www.sustainableScientists.org>.
7. Бойко А. В. Стійкість національної економіки: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2014. 288 с.
8. Глобальні проблеми. Політолог. енциклопед. словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
9. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації в світовій економіці. Київ : Видав.-полігр. центр «Київ. ун-т», 2008. 400 с.
10. Сіденко В. Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. Український соціум. 2014. № 1. С. 7–21.

11. Кричевська Т. Фінансово-економічна криза і виклики для грошово-кредитної політики. Економіка України. 2010. № 4. С. 65–75.
12. Цікановська Н. А. Механізм забезпечення фінансової безпеки недержавних пенсійних фондів : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Ун-т банків. справи Нац. банку України. Київ, 2013.
13. Шимаї М. Виклики для посткризової глобальної системи. Економіка України. 2010. № 4. С. 22–29.
14. 10 global challenges, 10 expert views from Davos. World Economic Forum. 2015. URL : <https://www.weforum.org>.
15. Measuring Progress: A Practical Guide From the Developers of the Environmental Performance Index (EPI). 2016. URL : <http://epi.yale.edu>.
16. Гнатишин О. Екологічний стан України. Наше слово. 2016. URL : <http://www.nasze-slowo.pl>.
17. Кравчук Н. Я. Концептуалізація глобальних фінансових дисбалансів. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2013. № 3. С. 153–159.
18. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua>.
19. GDP per capita, PPP (current international \$). The World Bank. 2016. URL : <http://data.worldbank.org>.
20. Poland (POL) Exports. The Observatory of Economic Complexity. 2016. URL : <http://atlas.media.mit.edu>.
21. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : національна доповідь ; за заг. ред. В. М. Гейця та ін. Київ : НВЦ НБУВ, 2009. 687 с.
22. FAO Food Price Index. Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2016. URL : <http://www.fao.org>.
23. Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2016 році. Державна служба статистики України. 2016. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
24. Індекси цін реалізації сільськогосподарської продукції у 2016 році. Державна служба статистики України. 2016. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
25. Ризики світової продовольчої кризи та виклики для України. Нац. ін-т стратег. досліджень. 2016. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/401>.
26. The Global Competitiveness Index 2016-2017. World economic forum. 2017. URL : <https://www.weforum.org>.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2017.

Shkuropadska D. Sustainability of the national economy in the context of global challenges.

Background. *There are significant global changes and transformations in the world that each country needs to respond adequately. It is therefore appropriate to highlight those factors and challenges that have a significant impact on the resilience of national economies. The formation of a sustainable national economy is one of the main tasks of the state policy for the long-term perspective, which requires the identification of key resilience factors that respond to current and future global challenges.*

The review of scientific sources. *Ukrainian researchers and economists are actively studying the resilience of economic systems. However, the impact of global challenges on the resilience of the economy requires further study.*

The aim *of the study is to identify the main global challenges that affect the resilience of the economy by analyzing the dynamics of economic development indicators characterizing the impact of global challenges on the example of Ukraine.*

Materials and methods. *The theoretical and methodological basis of the research is general scientific and special methods of scientific knowledge, the application of which allowed achieving the set goal. These include: methods of analysis, synthesis, comparison and systematization. The information base of the study is presented by the works of Ukrainian and foreign scholars and statistical data.*

The results of the research. *Scholars' approaches to determining the essence of global challenges are analyzed. The global climate, financial and food challenges are considered. The factors that influence the impact of global challenges on national economies and the indicators of their evaluation are determined. The analysis of the dynamics of indicators of economic development, characterizing the impact of global challenges on its resilience, is conducted.*

Conclusion. *Today there is no single approach to the definition of the essence of global challenges, but the analysis of various scientific sources allows us to consider global challenges as trends that express certain processes and phenomena in the world economy. For the Ukrainian economy, the impact of global challenges is particularly true in the context of climate change, imbalances in the global financial system and the global food crisis. The lack of systemic mechanisms to support the resilience of the national economy leads to the fact that the Ukrainian economy is experiencing a marked negative deforming effect of global challenges and is unable to react in time to changes in the global economy.*

Keywords: global economy, national economy, resilience of the economic system, global challenges, shock effects.

REFERENCES

1. Gejec' V. M. Suspil'stvo, derzhava, ekonomika: fenomenologija vzajemodii' ta rozvytku : monografija. Kyi'v : In-t ekon. ta prognoz. NAN Ukrai'ny, 2009. 864 s.
2. Luk'janenko D. G. Antycyklichne reguljuvannja rynkovoii' ekonomiky: global'na perspektyva : monografija. Kyi'v : Kyi'v. nac. un-t imeni Vadyma Get'mana, 2010. 334 s.
3. Bojko A. V. Mehanizmy zabezpechennja stijkosti ekonomiky Ukrai'ny do global'nyh vyklykiv i ryzykiv suchasnosti. Ekonomika ta upravlinnja nacional'nym gospodarstvom. 2014. № 3 (46). S. 34–41.
4. Krjuchkova I. V. Ekonomika Ukrai'ny: shokovi vplyvy ta shljah do stabil'nogo rozvytku : monografija. Kyi'v : In-t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrai'ny, 2010. 480 s.
5. Global Challenges and their Impact on International Humanitarian Action. OCHA Occasional Policy Briefing Series. 2010. URL : <https://www.unocha.org>.
6. What is the difference between Global Challenges and Sustainable Development Goals? NESSE. 2016. URL : <http://www.sustainableScientists.org>.
7. Bojko A. V. Stijkist' nacional'noi' ekonomiky: teorija, metodologija, praktyka : monografija. Kyi'v : In-t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrai'ny, 2014. 288 s.
8. Global'ni problemy. Politolog. encykloped. slovnyk / uklad.: L. M. Gerasina, V. L. Pogribna, I. O. Polishhuk ta in. ; za red. M. P. Trebina. Harkiv : Pravo, 2015. 816 s.
9. Rogach O. I. Transnacional'ni korporacii' v svitovij ekonomici. Kyi'v : Vydav.-poligr. centr «Kyiv. un-t», 2008. 400 s.
10. Sidenko V. R. Novi global'ni vyklyky ta i'h vplyv na formuvannja suspil'nyh cinnostej. Ukrai'ns'kyj socium. 2014. № 1. S. 7–21.
11. Krychevs'ka T. Finansovo-ekonomichna kryza i vyklyky dlja groshovo-kredytnoi' polityky. Ekonomika Ukrai'ny. 2010. № 4. S. 65–75.
12. Cikanovs'ka N. A. Mehanizm zabezpechennja finansovoi' bezpeky nederzhavnyh pensijnyh fondiv : dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08 – groshi, finansy i kredyt. Un-t bankiv. spravy Nac. banku Ukrai'ny. Kyi'v, 2013.

13. Shymai' M. Vyklyky dlja postkryzovoi' global'noi' systemy. *Ekonomika Ukrainy*. 2010. № 4. S. 22–29.
14. 10 global challenges, 10 expert views from Davos. *World Economic Forum*. 2015. URL : <https://www.weforum.org>.
15. *Measuring Progress: A Practical Guide From the Developers of the Environmental Performance Index (EPI)*. 2016. URL : <http://epi.yale.edu>.
16. Gnatyshyn O. *Ekologichnyj stan Ukrainy. Nashe slovo*. 2016. URL : <http://www.nasze-slowo.pl>.
17. Kravchuk N. Ja. *Konceptualizacija global'nyh finansovyh dysbalansiv. Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo*. 2013. № 3. S. 153–159.
18. *Oficijnyj kurs hryvni shhodo inozemnyh valjut. Nacional'nyj bank Ukrainy*. URL : <https://bank.gov.ua>.
19. *GDP per capita, PPP (current international \$)*. *The World Bank*. 2016. URL : <http://data.worldbank.org>.
20. *Poland (POL) Exports. The Observatory of Economic Complexity*. 2016. URL : <http://atlas.media.mit.edu>.
21. *Social'no-ekonomichnyj stan Ukrainy: naslidky dlja narodu ta derzhavy : nacional'na dopovid' ; za zag. red. V. M. Gejeja ta in. Kyi'v : NVC NBUV, 2009. 687 s.*
22. *FAO Food Price Index. Food and Agriculture Organization of the United Nations*. 2016. URL : <http://www.fao.org>.
23. *Indeksy spozhyvchyh cin na tovary ta posludy u 2016 roci. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. 2016. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
24. *Indeksy cin realizacii' sil's'kogospodars'koi' produkcii' u 2016 roci. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. 2016. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
25. *Ryzyky svitovoi' prodovol'choi' kryzy ta vyklyky dlja Ukrainy. Nac. in-t strateg. doslidzhen'*. 2016. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/401>.
26. *The Global Competitiveness Index 2016-2017. World economic forum*. 2017. URL : <https://www.weforum.org>.